

Salakaval Parkinsoni tõbi ohustab paljude vanaduspõlve

KRISTEL RÕSS

Krooniline haigus Parkinsoni tõbi kimbutab päris paljusid eakaid ega säästa alati nooremaidki. Parkinsoni haiguse seltsi liikmed on muutnud tülika tervisehäda põhjuseks tulla kokku ja üksteist toetada.

Peagi 65. sünnipäeva tähistav Kaarel Veermaa haigestus salakavalasse tõppe seitse-kaheksa aastat tagasi. «Kõigepealt hakkasid käed värisema, nii et käekiri läks halvaks,» ütles mees. Aastatega on halvenenud liikumine, kõne ja mälu.

Veermaa on võtnud enda õlule Tartu Parkinsoni Haiguse Seltsi juhatuse esimehe ülesanded. «Selts annab inimestele nii palju tuge,» ütles ta.

«Ravivõimlemise tunnid, loengud, sünnipäevapeod, reisirid, suvepäevad,» loetles ta ühisettevõtmisi.

Iga kuu esimesel reedel saavad haiged kokku Tartu Puuetega Inimeste Kojas, kord aastas korraldavad konverentsi.

Haigust leevendades

Neuroloog Pille Taba ütles, et arstide võimuses ei ole patsiente Parkinsoni tõvest terveks ravida, küll aga on võimalik seda haigust ravimite abil leevendada.

Miks Parkinsoni tõbi tekib? «Kuigi selle haiguse tekkemehhanism on hästi teada, ei ole selge, miks haigus tuleb,» ütles arst.

«Aju musttuuma rakkude hävimise tõttu jääb ajus vähemaks olulist ainet dopamiini,» selgitas ta.

Parkinsoni tõve ravi põhinebki dopamiini asendamisel. Põhiravimiks kogu maailmas, sealhulgas Eestis, on levodopa, mis muutub kesknärvisüsteemis dopamiiniks.

Et rohul on vahel kõrvalmõjusid, vajab mõni patsient muid ravimeid või kirurgilist ravi. Vastavaid operatsioone hakati Tartus tegema juba 1950. aastatel.

Lõikus ei võta paraku haigust ära, aga aitab vähendada näiteks tahtmatuid liigutusi. Abistav vahend on ka ravikehakultuur, lisas Taba.

Kuidas haigestumisest aru saada? Neuroloogi kinnituseel algab Parkinsoni tõbi tasapisi ja hiilivalt.

Kõigepealt tunneb inimene väsimust ja jõuetust. Suuremal osal haigetest tekivad rahulikus olekus värinad, kui inimene hakkab midagi tegema, värin väheneb, rääkis Taba.

Haiget häirib kõige rohkem see, et käed ja jalad ei kuula sõna. Näputöö või arvutiga kirjutamine valmistab raskusi ja lihased muutuvad jäigemaks, lisas arst.

Kõneraskused

Mõnel haigel on tasakaaluhäired või muutub kõne monotoonseks ja aeglaseks. «Dementsus ei ole Parkinsoni tõvele tüüpiline näht,» väitis neuroloog.

Haiguse kahtluse korral tuleb pöörduda kõigepealt perearsti poole, kes suunab patsiendi neuroloogi juurde. Vahel harva vajab haige haiglauringuid, tavaline ravi on statsionaarne.

Parkinsoni tõbi ei ole ainuke haigus, mis põhjustab värinat ja kohmakust, seepärast pole seda alati kerge diagnoosida.

Harva võib parkinsonlik sündroom tekkida näiteks psühhoosiravimite kõrvaltoimena, kordunud ajuinfarktide järel või mürgiste ainete mõjul.

Tartus on olnud ravil parkinsonliku sündroomiga noori Ida-Virumaalt, kes tarvitasid narkootilisi segusid, ütles Taba.

Parkinsoni tõbi on aeglaselt progresseeruv haigus: patsiendi liikumisvõime halveneb järjest, samm muutub lühemaks ja liigutused, vahel ka kõne, jäävad aeglasemaks ja kohmakamaks. Igapäevased toimingud - riietumine, söömine, kujutamine - võtavad lihasjäikuse ja värina tõttu palju aega.

Haiged saavad enamasti kõikide toimingutega iseseisvalt hakkama, haiguse soodsa kulu korral on võimalik ka tööl käia.

Tõve esmakirjeldaja, arst James Parkinson ise nimetas haigust värihalvatuseks. Tänapäeva meedikute hinnangul ei ole see sobiv, sest Parkinsoni tõbi ei põhjusta halvatust.

Oht vanaduspõlves

Parkinsoni tõbe võib laias laastus pidada eakate haiguseks, sest 90% patsientidest on üle 60-aastased. «Aga ei saa unustada, et 10% haigestunuist on noored, kes ei suuda esialgu oma haigestumist uskuda,» märkis Taba. Esmased haigussümptomid ilmnevad Eestis siiski keskmiselt 67 aasta vanuselt.

«Ükskõik kui vana on inimene, on tema elukvaliteet tähtis - ta peab saama elada võimalikult aktiivselt,» tõdes arst.

Parkinsoni haigeid on 152 saja tuhande elaniku kohta, seega on Eestis paar tuhat haiget. Parkinsoni tõbi on üks levinuimaid kroonilisi neuroloogilisi haigusi, rohkem esineb vaid epilepsiat, märkis neuroloog.

Ka haige ise ja tema lähedased on ravimeeskonna liikmed. Siin on oma osa seltsi tegevusel: et haiged oleksid informeeritud ja toetaksid üksteist psühholoogiliselt. Küllalt palju on üksi elavaid vanemaid inimesi, neile on klubitegevus eriti oluline, väitis Taba.